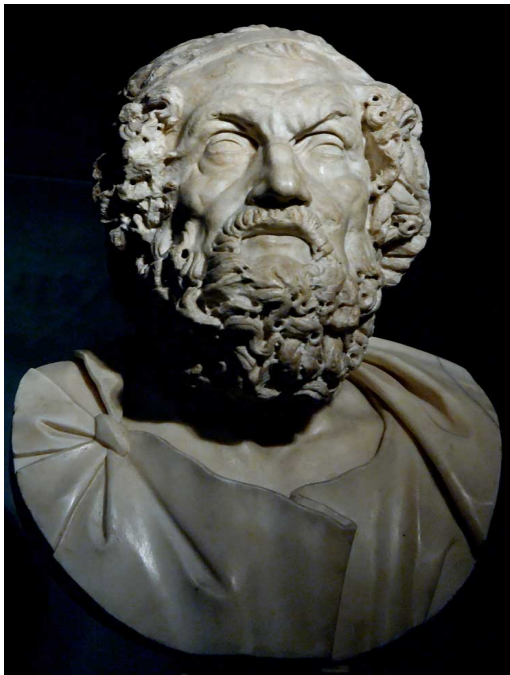

Chiose ajalugu ulatub kaugele pronksiaega, millele järgnevad erinevate rahvaste asustumised sellel saarel. Saare esimene kuningas oli Inopium, Dionüssuse või Thisseuse ja Ariadne poeg, kes tuli Kreetalt, et õpetada kohalikele, kuidas viinamarju kasvatada.

Nimi Chios tuleb nimest Chiona, kes oli Inopiona tütar. Muude allikate kohaselt tuleb nimi Chios, Neptuni poja Hiose järgi, kelle sünni tagajärjel sadas saarele liiga palju lund (chioni-kreeka k.).

Kolmas müüt räägib, et Chios tuleb foiniiklastelt ning tähendab süüria keeles "mastiha".

Tollel ajal on saart mainitud ka muude nimedega, mis aja jooksul hajusid nagu näiteks Pitioussa (mändide tõttu), Makris (Makri=pikk), Aethalea (vulkaani tõttu) ja Ofioussa (ofis=madu)

Arheoloogilised leiud (Ag. Galas ja Emporois) tõestavad, et saar oli asustatud juba 6000 a.e.Kr.

Esimised teadmised Chiose linna kohta pärinevad ajast mil Joonia kolonisatsioonid, mandrilt, vallutasid Chiose u. 1000 a.e.Kr ning kujundasid sellest ühe võimsaima linna antiikajal.

Chioslased ei teeninud kasu mitte ainult kauba transportimisega ühest kohast teise vaid tegelesid ka kaubavahetusega ning omaenda põllumajandus saadustega, niisiis unikaalne Chiose "mastiha" ei olnud ainuke produkt, millega chioslased kasu teenisid.

16. sajandil oli Chios väga suur linn. Chiose populatsioon oli 60.000-80.000 inimest, orjad väjaarvatud.

Kui Chios ühines Ateena Alliansiga sai sellest vaba, iseseisev üksus.

Kuni Peloponneuse sõjani valitses Chiosel viieaastane rahu ja arengu periood. Rahval oli piisavalt aega, et lammutatud linn uuesti ülesehitada. Samas loodi ka tugev merevägi ning üldine kaitse linnale, mis muutis inimeste elu luksuslikumaks.

Athineos on kunagi öelnud, et chioslased olid kuulsad oma maitsva kokakunsti poolest. Thoukidides iseloomustas chiose elanikke kui "jõukamaid Kreeklasi" ja tunnustas saart ning linna.

Sellele järgnes peloponneuse sõda, mille jooksul chioslased esmakordselt Ateenlastega ühel poolel võitlesid.

Peale lüüasaamist Sitsiilias, vahetasid chiosleased pooli ning astusid spartalaste poolele üle. Spartalasi juhtisid kümme türanni ("dekarhia") ning üks pealiider, niisiis said Chiose elanikud taaskord tunda türanniat ja vägivalda. Nad kaotasid kõik oma laevad spartalastele. Chioslased kahetsesid kibedalt oma eraldumist ateenlastest.

Lõplik Kreeka ühinemine, alates 7. sajandist kuni 10. sajandini puudutas ka Chiost. Peale seda hakkas elu taas ülesmäge minema. 1346 aastal toimus lõplik saare okupatsioon geenovlaste poolt, millega algas ühtlasi ka uus ajajärk.

1566 aastal okupeeriti saar taaskord, seekord Türglaste poolt. Türgi okupatsioon kestis 350 aastat (1566-1912). Aastal 1821 alustas Kreeka revolutsiooni Ottomani impeeriumi vastu.

Peale 400 aastast orjust oma isamaal, ühendasid Kreeklased jõud ja võitlesid oma iseseisvuse eest.

Sellel perioodil ei võtnud Chios kumbagi poolt. Nad olid rahumeelsed inimesed, kes olid pühendanud oma elud mastiha kasvatamisele. Seda müüdi peamiselt otse sultanile ning seetõttu oli kohalikule rahvale antud palju rohkem privileege kui ülejäänud kreeklastele, samuti oli ka orjus siin palju kergem.

Vaatamata neile privileegidele astus Chiose elanikkond uhkusega Ottomani impeeriumile vastu. 1822 aasta märtsil astus Likourgos Logothetis Samoselt, koos oma 2500 pealise armeega türglastele vastu ning vallutas saare türglaste käest.

Kui sultan sellest kuulis, lasi ta komandör Kara-Ali'l Chiose taasvallutada ning kohalikku rahvast karistada.

Kara-Ali võttis seda ülesannet väga tõsiselt, ta oli väga jõhker ning tappis või orjastas pajusid chiose elanikke. Inimesed ei kannatanud mitte ainult jõhkra Kara-Ali sõjaväe all vaid ka Ottomani sõjaväe käes, kes ründas Aasiast.

Lühikese aja jooksul oli kaunist Egeuse saart tabanud tohutu katastroof. Kohalik elanikkond oli ära kurnatud, paljud inimesed võeti vangideks ning müüdi hiljem orjadeks.

Sajast tuhandest kreeklasest vaid 40 000 suutsid põgeneda naabersaartele või mägedesse.

inimesed, kes põgenesid mägedesse olid üsna pea samuti sunnitud saarelt lahkuma. Augusti lõpuks oli Chiose populatsioon langenud kolmele tuhandele inimesele.

Uudised barbarite tegudest levisid ülejäänud Kreekas imekiirelt, niisamuti ka naaberriikidesse. Alles siis mõistsid ülejäänud rahvad kui tähtis on Kreeka iseseisvumine Ottomani imperiumist.

Kuna kreeklased ei suutnud lõpetada Kara-Ali võimutsemist Chiosel otsustasid nad leida mõne muu võimaluse, kuidas talle kätte maksta. Seda kättemaksu missiooni juhtis julge mereväe komandör Constandinos Kanaris Psaralt.

Vaatamata sellele, et Kanarisel õnnestus Türgi sõjalaevad hävitada jäi Chios siiski Türgi valduses. Samal ajal püüdis kohalik rahvas siiski majanduslikku olukorda uuesti ülesehitada.

4. juuni 1882 juhtus midagi enneolematut. Kanalis ja Pipino koos teiste mereväe komandöridega juhatas oma laeva ning ülejäänud mereväe laevad Psaralt Chiosele.

Karani ümbritses Kara-Ali väed ning Pipino ümbritses alumised väed. Peale ankru vette laskmist avasid nad vaenlaste poole tule ja jätsid oma laevad maha ning sõudsid väikestes paatides kaldale. Vaenlased märkasid Pipino vägesid ning hävitasid nad.

Kanarise laev oli leekides ning üsna pea süttisid ka vaenlaste laevad ja plahvatasid. See võit võttis 1600 inimelu. Samas andis see julgustav võit kreeklastele jõudu ning enesekindlust iseseisvumiseks. Siit alates võideldi kõikides lahingutes eesmärgiga saavutada vabadus.

Balkani sõja ajaks 11. novembril 1912 oli Chios lõpuks ometi vaba ning ühendatud ülejäänud Kreekaga.

4. mai 1941 oli Chios taas võõrvõimu all. Saksa okupatsioon kestis 10nda septembrini 1944.